

INTERPELLATION TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2022-04-19
Besvaras senast
2022-05-03

Till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:454 Stärkt rätt till assistans

Nyligen presenterade regeringen propositionen *Stärkt rätt till personlig assistans – grundläggande behov för personer som har en psykisk funktionsnedsättning och ökad rättssäkerhet för barn*. Propositionen innehåller förslag som vi kristdemokrater har efterfrågat under lång tid. Vi välkomnar därför förslagen på en övergripande nivå. Vi vill dock betona att den aktuella propositionen endast är ett första steg av flera som krävs för att återupprätta rätten till personlig assistans i enlighet med grundintentionen i LSS.

Från tillkomsten av LSS år 1994 ökade antalet personer som beviljats assistansersättning upp till omkring 16 000 mottagare år 2015 enligt statistik från Försäkringskassan. Men 2016 började antalet minska. I mars 2022 var antalet personer med statlig assistansersättning 13 574 personer. Det innebär en minskning med cirka 2 600 personer sedan oktober 2015. Trendbrottet i utveckling av antalet assistansberättigade skedde efter finansminister Magdalena Anderssons (S) uttalade i medier i oktober 2015 om att det krävdes besparingar inom assistansen och sjukförsäkringen för att klara flyktingmottagandet. Uttalandet följdes av S-MP-regeringens regleringsbrev till Försäkringskassan 2016 med direktivet att bryta utvecklingen av antalet timmar inom assistansersättningen. För att uppfylla direktivet i regleringsbrevet började myndigheten tolka gamla domar ifrån Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) från 2009, 2012 och 2015 mycket mer restriktivt än tidigare.

Att rättspraxis har skärpts sedan 2016 är otvetydigt. En rapport från Försäkringskassan konstaterar: ”Att tvåårsomprövningarna togs bort har också lett till att vissa assistans-mottagare har kvar sin ersättning, trots att de med största sannolikhet inte hade haft rätt till assistansersättning om de ansökt i dag.” Rättspraxis har bland annat förskjutits så att endast den del av det grundläggande behovet som anses vara av mycket personlig eller integritetskänslig karaktär anses vara assistansgrundande. Detta medför i praktiken att den tid det tar att ta av och på kläderna närmast kroppen som räknas som grundläggande behov. Att ta på en ytterjacka även om det är minus 20 grader utomhus räknas inte. Bara den tid som är beröring av naken hud under ett toalettbesök räknas. Inte hela tiden det faktiskt tar att utföra ett behov. Detta är bara några få exempel på hur livet styckas upp i små delar. Situationen är orimlig och akut. Människors liv och familjer trasas sönder när de inte får den assistans de behöver för att klara det mest nödvändiga i sin vardag.

Det krävs lagändringar för att ändra den rådande strikta rättspraxis som vi menar strider mot grundintentionen med LSS: att människor med omfattande funktionsnedsättning ska kunna leva ett liv med delaktighet i samhället och självbestämmande i sitt eget liv. Kristdemokraterna gläds därför åt att en majoritet i riksdagen nyligen (2021/22:SoU12) ställde sig bakom vårt förslag om att samtliga hjälpmoment för alla grundläggande behov ska ge rätt till personlig assistans. Då situationen är akut för en stor andel människor med funktionsnedsättning och deras familjer, hade undertecknad förväntat sig att regeringen skyndsamt skulle agerat för att verkställa riksdagens tillkännagivande som löd: ”Regeringen bör genom ett tilläggsdirektiv ge Huvudmannaskapsutredningen ett uppdrag att utarbeta förslag som gör att samtliga hjälpmoment för alla grundläggande behov ska ge rätt till personlig assistans”.

Men endast några dagar efter riksdagens aktuella beslut uttalade socialministern i Assistanskoll att ”Det är inte aktuellt att ge huvudmannaskapsutredningen något tilläggsdirektiv.” Socialministern hänvisade till att det är viktigt att huvudmannaskapsutredningen får arbeta med sin fråga och att den inte försenas.

Vi kristdemokrater instämmer självklart i att det är angeläget att huvudmannaskapsutredningen presenterar förslag kring hur detaljerna kring ett statligt huvudmannaskap ska vara utformat så snart som möjligt. Samtidigt menar vi att frågan om huvudmannaskapet hör tätt ihop med frågan kring bedömningen av de grundläggande behoven. De två frågorna bör därför med fördel utredas tillsammans i ett sammanhang. Ett statligt huvudmannaskap tillsammans med att samtliga grundläggande behov blir assistansgrundande i sin helhet skulle skapa ett helhetsperspektiv som skulle bli riktigt bra för de människor som behöver personlig assistans för att kunna leva ett liv med delaktighet och självbestämmande.

Baserat på ovanstående önskar jag fråga socialminister Lena Hallengren följande:

Anser ministern och regeringen att det är rimligt att grundläggande behov såsom exempelvis personlig hygien, måltider och av- och påklädning styckas upp i mindre delar utifrån vad som är mycket personlig eller integritetskänslig

karaktär, och om inte, vilka åtgärder är ministern beredd att vidta för att samtliga grundläggande behov ska anses vara assistansgrundande i sin helhet?

.....

Pia Steensland (KD)

Överlämnas enligt uppdrag

Gergö Kisch